

COLUMNA

Mund sutsur

GISULA TSCHARNER

En nossa famiglia datti in bel usit: I vegn anc scrit a maun! Messadis pitschens sin cedelets, ils quals ins tatga lura vi da l'isch-stiva u vi da la paraid da la cuschina, cartas postalas or da las vacanzas, la glista per cumprar en mintgadi. Schizunt tar noss uffants creschids ves jau mintgatant da lunsch singuls fegls cun preparativas per dar scola, scrits a maun, cun rispli u cun culli. Bellischem!

Avant 5 u 10 onns pareva quai uschè normal ch'jau n'aves gnanc fatg in patratg surlonder. Ma ils davos onns ma crodi en egl pli e pli fitg, en autras chasadas, ch'i na sa chatta ni palpiri, ni cullis ni cedels scrit u vids. Gasettas che derasan ina atmosfera da temp ed interess en stiva, legidas u nunligidas, ves'ins pli darar, er cudeschs svaneschan dascus or da las curunas vi da la paraid. Tut è blut, schuber, per mai in pau «frestg».

Nagut encunter las persunas che vivan uschia; ellas san leger e scriver tut sin il telefonin, i na dovra ni rispli ni blochets da scriver ni agenda da palpiri ni cuverts e fegls per trametter brevs. Dal reminent è gea quella furma da comunicaziun bler pli ecologica, pervia dal spargnar palpiri. Ed en

consequenza per proteger ils guauds. Chartas topograficas, bigliets dal tren, certificats e dicziunaris vegnan remplazzads dad apps da tuttas sorts. Ti es bain libra dal palpiri, però enserrada en la rait d'infurmaziuns mundiala – trasora.

Il händi è fitg commod, «smart», e pli e pli bun martgà. Per survegnir da la banca ils extracts da conto mensils, stoss jau ussa pajar spensas supplementaras, ed il quint da la Swisscom custa – en furma da palpiri – 2.70 francs mintga mais. Pli baud eri in luxus dad avair pli blera tecnica moderna en l'agen manaschi, ed ils auters lavuravan – «be simpel» – cun palpiri e culli. Oz èsi il cuntrari: Il svilup tecnic cumplitgà vegn pli e pli simpel e pli e pli bunmartgà. La comunicaziun cun palpiri dentant daventa in luxus orrent che custa enorm. N'è quai betg in mund sutsur? Nus vegls vegnin carmalads

dapertut da «simplifitgar nossa vita», ans laschond manar davent da las activitads simplas... N'è quai betg ina dictatura sutsura!

Dapi in pèr onns hai jau endrizzà la pli pitschna chombra da nossa avdanza en ina «chombra da scriver»: Lien hai jau blocs da scriver, chartas alvas e chartas da maletg, cuverts, marcas da posta, forsch e tatgatut per fotos, e surtut ina pluna da brevs (tramessas a mai) per scriver risposta insacura. En questa chombretta na datti naging computer, naging router e da quai. Be la fanestra ed il silenzi. Inqual giadas ma retir jau en mes mund da palpiri, scrivend a maun lungas brevs, cun pedà, cun olma. Il schuschurim dal palpiri, ils moviments dal maun che maina il culli – tut quai dat in sentiment festiv che fluescha lura en la brev, e cun quella tar la persuna adressada.

Las bellas novitads: Noss biadia da nov onns scriva regularmain brevs, correspundend uschia cun tut ses parents ed amis. Ella scriva brevs e retschaiva brevs – uschè simpel e bel è quai. Ed anc datti da cumprar cartas da scriver cun maletgs, en mintga papeteria, libreria ed en mintga kiosk. Tgi sa, quant ditg?

Gisula Tschärner è spirituala libra en pensiu, stat a Veulden. Ella viva e lavora cun las plantas selvadias en ed enturn la vischnanca.